

De voorbereiding van pauselijke teksten

Sinds zijn verkiezing tot paus heeft Johannes Paulus II buiten Italië 2.097 toespraken gehouden. Hoe komen ze tot stand? Gezien de hoeveelheid teksten is het onmogelijk dat hij ze allemaal zelf heeft geschreven.

JOSEPH VANDRISSE

De paus vierde vorige maand zijn vakantie in het kleine chalet in Lorezago di Cadoore dat getooid is met de weidse naam 'Villa Mirabello'. Wandelen, bidden, 's avonds gesprekken voeren met enkele vrienden die hem vergezellen, gedachten aan het papier toevertrouwen in het kamertje op de eerste (en enige) verdieping dat tegelijk als bureau en als slaapkamer dienst doet. De dagen gaan snel voorbij. In deze rustige omgeving, ver van Rome, denkt de paus ongetwijfeld al aan de toespraken die hij begin september zal uitspreken in Hongarije en daarna in Frankrijk.

Het aantal reizen buiten Rome dat de paus sinds januari 1979 heeft afgelegd bedraagt 72, en het aantal toespraken 2.097. Als je de lange algemene audienties op woensdag en een stuk of vijftig belangrijke documenten (met name twaalf encyclieken) erbij telt, dan is het duidelijk dat het ondoenlijk voor de paus is om al zijn toespraken zelf te schrijven.

Een belangrijk deel van de teksten maakt hij echter wel zelf; daaraan wijdt hij zelfs elk beetje vrije tijd waarover hij beschikt. Zo schreef hij in het vliegtuig dat hem op 2 mei 1980 naar Kinshasa vloog voor zijn eerste rondreis in Afrika, de preek die hij de 30e van dezelfde maand zou uitspreken op het voorplein van de Notre-Dame in Parijs. Een toespraak die begon met de woorden "Houd je van Mij?".

Normaal brengt de paus al ver vóór een bepaalde reis enkele medewerkers die rechtstreeks bij het project betrok-

ken zijn tijdens een werklunch bijeen. Daarbij worden de thema's van de toespraken vastgesteld en wordt het schriftwerk verdeeld. Van dat ogenblik af speelt de betreffende taalkundige afdeling een heel belangrijke rol. Zij maakt daarbij gebruik van aantekeningen uit verschillende bronnen, met name van de bisschoppen.

De teksten van paus Johannes Paulus II zelf, die in het Pools worden geschreven - tegenwoordig steeds meer gedictieerd -, worden vervolgens vertaald in het Italiaans, als officiële taal van het Vaticaan (het Frans blijft de diplomatieke taal).

Voordat hij werd verkozen op de zetel van Rome had Karol Wojtyła reeds veel geschreven, vooral over filosofische of ethische onderwerpen. Hij heeft nog steeds dezelfde schrijfstijl: breeduit, vast, zonder doorhalingen of aarzelingen.

Boven elk handgeschreven blad - van 20 tot 22 regels - staat 'A.M.D.G.', een Latijnse afkorting voor 'Tot meerdere glorie van God'.

Als het gaat om teksten die door anderen zijn geschreven worden ze door Johannes Paulus II nagezien. Als een 'goed vorst' (zoals zijn omgeving het uitdrukt) beperkt hij zich vaak tot het zetten van enkele vraagtekens. Veel minder dan Paulus VI, die veel aantekeningen in de kantlijn maakte. Maar het komt ook voor dat teksten herzien moeten worden of dat er verschillende correcties aangebracht moeten worden.

Wanneer de teksten eenmaal klaar zijn, moeten ze vertaald worden. Zo werden ze voor de reis van paus

Johannes Paulus II naar Slovenië (half mei) rechtstreeks naar het secretariaat van het Sloveens episcopaat in Ljubljana gezonden. In zijn tweede toespraak kondigde de paus aan dat hij op korte termijn een nieuwe synode voor Europa bijeen zou roepen. Kort voor zijn vertrek werd echter besloten om dit nieuws uit te stellen, omdat de Europese bisschoppen niet op de hoogte waren. Maar dit besluit werd niet meegedeeld aan de Sloveense vertalers. Daardoor ging op de avond dat de paus arriveerde de ongewijzigde tekst rond. Uiteraard omging dit de pers niet.

Ook al neigen de paus en zijn medewerkers er tegenwoordig toe, minder lange teksten te schrijven, toch moeten ze soms nog ingekort worden. De weglatingen worden dan met de paus besproken op de vooravond of dezelfde morgen door de verantwoordelijke van de betreffende taalkundige afdeling, die hem altijd vergezelt. Toch blijft de volledige tekst, zoals deze aan de pers is overhandigd, de officiële versie.

Het komt ook voor dat de Heilige Vader, wanneer hij te maken heeft met een beperkt aantal toehoorders, zich liever met zijn gasten onderhoudt dan de toespraak voor te lezen die tevoren geschreven is. Hij kan dan improviseren zoals bij de bisschoppen van Luanda (Angola) op 7 juni 1992. Het resultaat was een opmerkelijke tekst over de bijdrage die de Afrikanen en hun culturen kunnen leveren aan de katholieke wereld. Op zijn verzoek werden dan beide teksten opgenomen

in de 'Acten van de Heilige Stoel'.

Een ander voorbeeld dat in de annalen bewaard zal blijven is de toespraak van grote oecumenische draagwijdte die de paus op 5 april 1994 aan het eind van de Kruisweg in het Colosseum uitsprak, zonder terug te grijpen op de voorbereide tekst. De volgende dag kregen de journalisten van Radio Vaticaan al vroeg in de morgen deze nota: "Vervang document 0637 [de geschreven tekst die de voorgaande avond was uitgedeeld] door document 0837 [de improvisatie]". In deze omstandigheden is het goed als degene die direct commentaar levert, Italiaans kent!

Op 10 februari 1979, vigilie van het feest van O.L.Vrouw van Lourdes, wilde de paus, nog maar net gekozen, een vriendschapsgebaar maken jegens de Fransen door een Mis te celebreren in de Sixtijnse kapel. Hij schreef een heel mooie tekst in het Pools waarbij hij gewag maakte van de mogelijkheid van een reis naar Frankrijk en vooral naar Lourdes. Omdat de viering rechtstreeks werd doorgegeven aan de Franse televisie wilde hij zijn tekst, alvorens zich naar de Sixtijnse kapel te begeven, doorlezen met de verantwoordelijke van de Franse sectie van het Staatssecretariaat. Uit het Pools was de tekst in het Italiaans vertaald en tenslotte in het Frans. Nadat hij de definitieve versie had doorgelezen zei Johannes Paulus II lachend: "Hé, heb ik die preek geschreven?".

Uit: *Famille Chrétienne*, vertaling M.Jansen.

Paus Johannes Paulus II ondertekent de definitieve versie van een document.